

Næstved Museum.

Axelhus-karréen, Næstved.
Snitopmåling 1979.
Næstved Museum nr. 79:482.

I forbindelse med etablering af en parkeringsplads inde i Axelhus-karréen gravede Næstved kommune i december 1979 en kloakledning ned i området (se kortbilag). Museet fik efter aftale med stadsingeniøren lejlighed til at følge gravearbejdet. På strækningen fra Kindhestegade og ind til 2 m vest for Axelhus, i alt 90 m i retning ca. vest-øst, fulgte museets opmålingshold lige efter gravemaskinen og foretog de nødvendige nivelleringer og opmålinger sektionssvis i takt med nedgravningen af kloaksektionerne. Museets civile værnepligtige, Hans Peter Christensen, udførte i praksis arbejdet.

Se vedlagte opmåling NæM 79:482 i målestok 1:100, som viser kloakgrøftens sydvæg, set mod syd.

Resultater:

Undergrundssandets topkote er fastlagt over hele strækningen. Der er et ret jævnt fald fra øst mod vest, fra 11 m.o.h. i øst til ca. 7 m.o.h. i vest ved Kindhestegade, i alt ca. 4 m's fald over 90 m.

Umiddelbart over undergrundssandet sås mange steder et 20-30 cm tykt lysbrunt, sandet muldlag med mange knoglestumper. Der blev ikke fundet genstande i laget. Genstande i kulturlagene over dette muldlag antyder en datering af disse til tidligst 1600-årene. Alle iagttagne gruber udgik fra niveauer højere end muldlaget.

Kommentarer til snittet:

1-8 m mod øst fra Kindhestegade ses nogle dybe gruber (bund ukendt), som vel må sættes i forbindelse med gadebebyggelsen. 9 m mod øst er indtegnet en stensætning, som ikke fortsatte ud i grøften. Der kan være tale om en tangeret, stensat brønd. 26-29 m mod øst findes et nyere tids betongulv. 58 m mod øst ses murrester fra skelmure mellem matr.nr. 209 og 208. 76 m mod øst ses tilsvarende skel mellem matr.nr. 208 og 225

(Axelhus).

70-90 m mod øst tegner der sig en sænkning i undergrunden. Kotten falder fra 9 m til 7 m og stiger igen til 11 m.o.h. Desværre var der her ikke mulighed for at foretage en sammenhængende opmåling. Sænkningen ser ud til at gå ind under matrikelsskellet, den er derfor muligvis ældre end den gældende matrikulering på stedet.

Fra en samlebrønd østligst i grøften fortsattes kloakgrøften videre mod nord, op mod Hjultorvet gennem Løveapotekets have (matr.nr. 222). Der var her foretaget afgravning, før museet kom til, således at undergrunden stort set dannede overflade. De steder, hvor der kunne iagttages ældre fyld, indeholdt de ne genstandsmateriale fra nyere tid, 1600-årene og frem. Iagttagelserne her understøtter dermed iagttagelserne fra den opmålte grøft.

På grundlag af den aktuelle snitopmåling kan der ikke påvises middelalderlig bebyggelse eller anden aktivitet hverken langs Kindhestegades østside eller længere inde i karréen. Spørgsmålet, der rejser sig, og som bør efterprøves i andre sammenhænge, er, om Kindhestegade, som for øvrigt ikke er nævnt før efter middelalderen, er en nyere omfartsvej, anlagt over stort set ubebygget jord, der tidligere kan have fungeret som åbne arealer for den middelalderlige bebyggelse langs Hjultorvet-Kirkestræde-Vinhusgade-Møllegade. Omfartsvejens funktion skulle være at skabe en hurtig forbindelse fra Ringstedgade ned til Brotorvet og Store Bro.

I denne forbindelse kan der peges på en iagttagelse fra 1889 (indberetning fra landinspektør Jørgensen, Næstved, Nationalmuseets 2. afdeling, J.nr. 389/16). Jørgensen så under kloakeringsarbejde en "dossering af store kampesten" på tværs af Brogade, noget ovenfor brønden på Brotorv. En sådan stensætning kunne tyde på, at Brogade ikke altid har været gade.

Som et 3. indicium kan man pege på, at af 13 matrikelsskel ved Kindhestegades vestside kan de 6 forlænges over gaden til skel på østsiden. Også dette kunne tages som tegn på en sen anlæggelse af Kindhestegade.

På grundlag af de omtalte forhold kan følgende arbejdshypotese opstilles (se kortbilag):

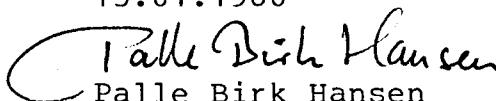
I middelalderen er trafikken nordfra gået ad Ringstedgade-Hjultorvet-Kirkestræde til Sct. Peters Kirkeplads. Herfra enten ad Møllegade til Maglemølle eller ad Brogade/Lille Brogade/Farvergade ned til Store Bro og videre mod vest.

De centrale dele af Axelhus-karréen og området vest for Kindhestegade har i middelalderen ligget som friarealer til bebyggelsen langs Hjultorvet-Kirkestræde-Møllegade. Friarealerne fortsatte direkte ud i engarealerne ved den ikke nøjagtigt stedfæstede Pugemose nordvest for byen og Pugemoses afløb til Susåen.

Omfartsvejen Kindhestegade-Store Brogade kan tænkes anlagt omkring middelalderens slutning som en genvej fra Ringstedgade til Store Bro, måske i forbindelse med et behov for nye byggegrund, in casu langs Kindhestegades østside.

Denne antagelse, der kun bygger på antagelser og stærkt pressede indicier, kunne danne et udgangspunkt for senere undersøgelser i det berørte område.

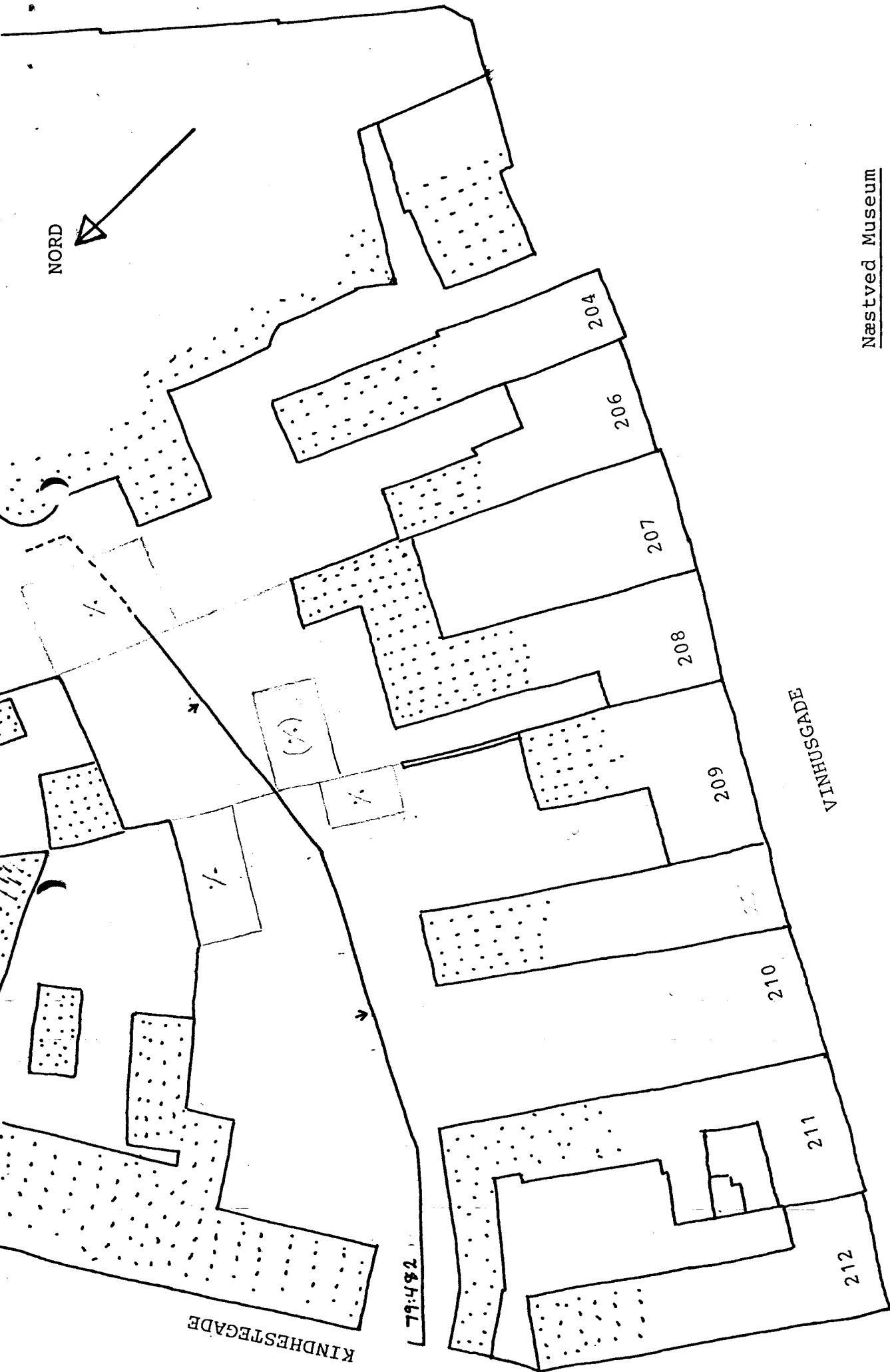
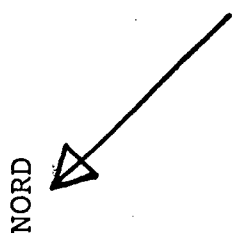
15.01.1980

Palle Birk Hansen

museumsinspektør

Næstved Museum

KIRKESTRÆDE

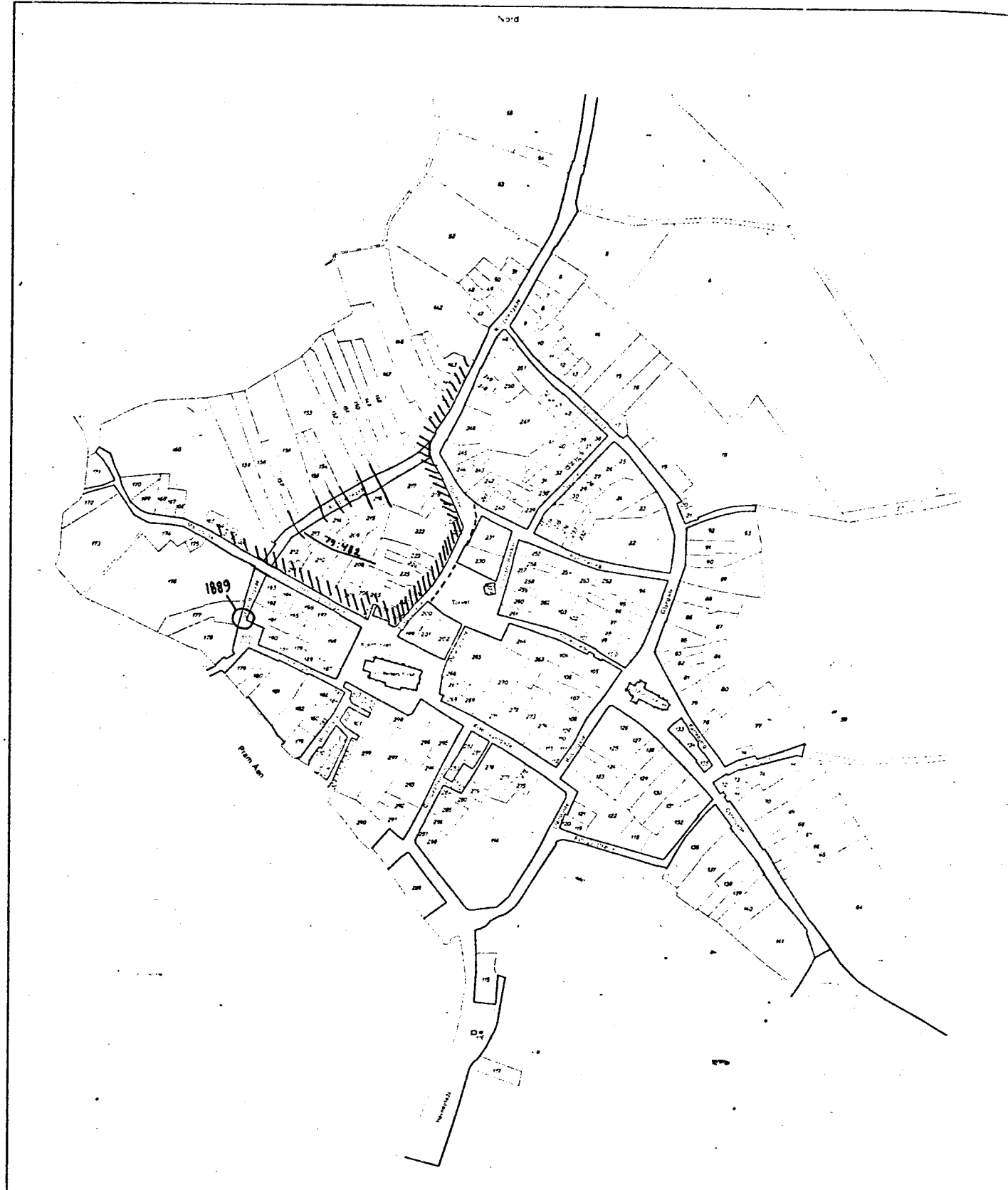
79:482

Næstved Museum

79:482

snitopmåling december 1979
situationsplan i 1:500
efter kommunens kloak.skitse

79:482 Axelhus-karréen

NÆSTVED
1:2000

Udarbejdet 1976 på grundlag af arkivmateriale og udtalelse af arkitektfirmaet P. B. H. 1980
København. Byggrunde og udstykning

Bilag til beretning vedr. snitopmåling 79:482, Næstved Museum

arbejdshypotese (se beretning s. 3)

P.B.H.1980